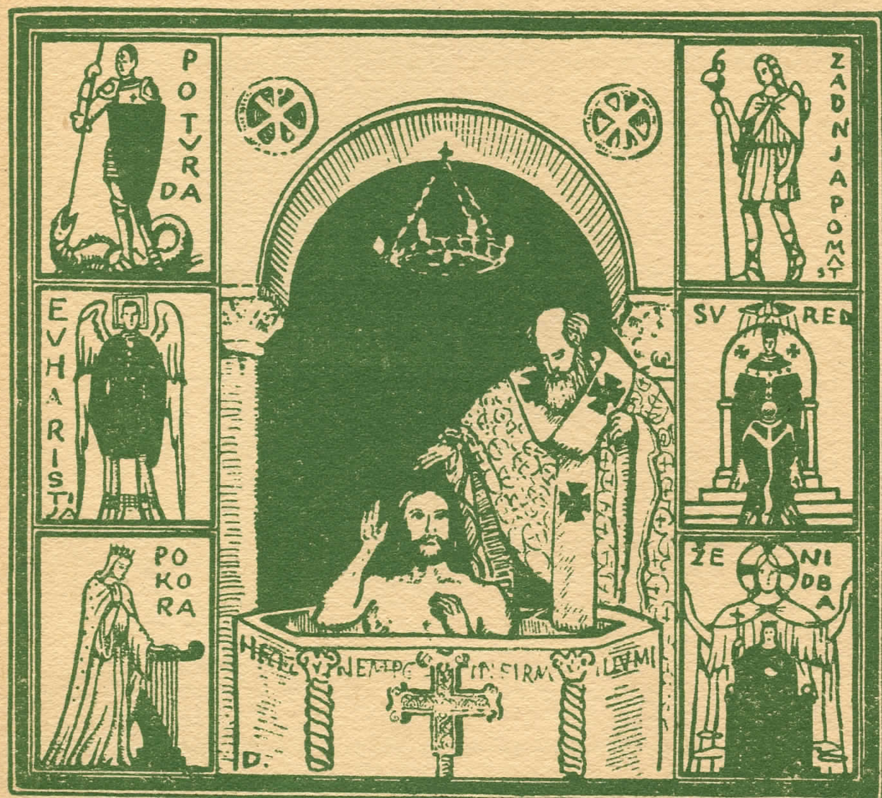
Poštarina plaćena u gotovu.

ŽIVOT S CRKVOM

LITURGIJSKI ČASOPIS

GOD. V. 1939 BR. 3.

ŽIVOT S CRKVOM

Časopis za liturgijsku obnovu s prilogom »Sv. Misa za nedjelje i blagdane«.

Izlazi jedamput mjesečno prema crkvenoj godini. Dozvolom crkvene vlasti izdaje »Zvijezda mora« — Hvar, a uređuje: Sveć. Šime Kovačić, Hvar. Tisak Leonove tiskare - Split (zastupnik Josip Dadić).

Godišnja pretplata:

Časopis s prilogom 36.— Dinara
Sam časopis . . 24.— „
Sam prilog . . 12.— „

Pretplata se šalje: »Zvijezda mora« - Hvar (br. čeka 32.193).

SADRŽAJ:

PORUKA UPRAVE

Još jednom upravljamo toplu molbu svim dužnicima našeg lista »Život s Crkvom«, da nam **odmah** podmire zaostalu pretplatu. Ne odazovu li se ovom zadnjem našem pozivu, **bit ćemo prisiljeni drukčije tražiti naša potraživanja.**

One pak naše pretplatnike, koji su nam redovito podmirili pretplatu za ranije godine, molimo, da nam što prije dostave pretplatu i za tekuću godinu.

Sve povjerenike ovim pozivamo neka nam odmah dostave obračun i podmiru za prošlu godinu, a u buduće neka nam, ako ne mjesečno, onda **barem tromjesečno vrate sve neprodane primjerke lista i podmire račun za rasprodane.** Onim povjerenicima, **koji nam ne budu obračunavali i podmirivali račun** barem **tromjesečno, ne ćemo priznati običajni popust i obustavit ćemo im šiljanje lista.**

Radi nemara nekih ne može niti smijemo dopustiti da nam se dugovi povećavaju, te da budemo zbog njih — i proti svoj dobroj volji i nastojanju — prisiljeni obustaviti daljnje izdavanje lista.

Već izlazi treći broj V. god. pak bi bilo i vrijeme, da se pretplatnici i povjerenici sjete svoje dužnosti, jer inače sva krivnja radi prestanka izlaženja lista bit će na nemarnim povjerenicima. Toga ne možemo dopustiti.

Molimo da se uvaži, jer smo zapali u težak i neodrživ položaj.

Uprava »Život s Crkvom«.

Isus Krist žrtva ljubavi

Krist nas je ljubio i zato Bogu za nas predao kao dar i žrtva (Ef. 5, 2).

Naša sveta Katolička Crkva preuzela je sve milosti Kristova Otkupljenja, da ljude vodi nadnaravnom svijetlu i svrhunaravnom životu. Tu vlast i milost unaša sv. Katolička Crkva u život ljudski na dva načina.

Prvo: svakom vjerniku osigurava jedinstvo s Bogom u posvećujućoj milosti, koja je temeljno obilježje djece Božje na zemlji.

Drugo: stavlja društvo ljudsko, zajednicu svih kršćana na zemlji, u stalnu i trajnu službu Božju.

Tako je službu i zadatak Crkve shvatio sv. Pavao kada kaže: »Krist je sebe predao Crkvi, da bude sveta i neokaljana.« Ovako shvaćeni zadatak ne možemo shvatiti bez Presv. Euharistije.

Sam Isus Krist označuje važnost ovoga uzvišenoga Otajstva po život Crkve ovako: »Zaista, zaista vam kažem, ako ne budete blagovali tijela sina čovječjega i ne budete pili krvi njegove, nećete imati života u sebi« (Iv. 6, 54). »Tko blaguje ovaj kruh, živjeti će uvijek« (Iv. 6, 57). Zato apostoli u prvoj bogomolji, koju su sagradili, na odlično mjesto su postavili zavjetnu škrinju (tabernakul) za čuvanje sv. Euharistije. Iz same naravi ovoga Sakramenta proizlazi, da sv. Euharistija najsigurnije i najbolje jača i usavršuje naš duhovni život. Isus Krist se najuže sjedinjuje s nama u sv. Pričesti. On po sv. Pričesti posebno zaštićuje naše tijelo protiv svake neurednosti, istodobno našoj duši pruža sveti zanos vjere i kršćanskog morala.

Tako eto cijelu narav našu pridiže Bogu. Crkva se raduje, da mi djeca Božja postajemo novi ljudi na zemlji i da se u svakom od nas ostvaruje riječ Isusova: »Tko blaguje tijelo moje i pije krv moju, živi u meni a ja u njemu« (Iv. 6, 57). Zato sv. Augustin promatrajući veliki utjecaj Presv. Euharistije na život vjernika i na život cijele Crkve ovako govori: »Neizmjerna Mudrost Božja nezna ništa boljega, neizmjerna Svemogućnost Božja nema ništa većega, neizmjerna Ljubav Božja ne posjeduje ništa svetijega da nam dade iznad Presv. Euharistije« (Trakt. 84 in Ioan.).

Drugi osobito važni zadatak Katol. Crkve jest, da društvo ljudsko, zajednicu svih kršćana na zemlji, stavlja u stalnu službu Božju. To se postizava isključivo i jedino žrtvom.

Najpreče pravo Gospodina Boga jest, da bude priznat od ljudi kao vrhovni Gospodar neba i zemlje: »Ja sam Gospodin Bog tvoj, ne imaj drugih bogova osim mene.« To je Njegova prva zapovijed. Priznanje Gospodina Boga za vrhovnoga Gospodara svega svijeta i svakoga čovjeka izrazuje se žrtvom. Ideja sv. žrtve tako je stara, kako je star ljudski rod. Žrtvom se Bog slavi i ublažuje. Žrtva je središte svakoga bogoslužja, ona jest vanjski izražaj svete zajednice između Boga i čovjeka. Isus Krist uvađajući novi red Spasenja u Crkvi i po Crkvi odredio je i novi način žrtvovanja. Sv. pismo i povijest kršćanstva prepuni su dokaza, da je Krist Gospodin naš kao veliki Svećenik vlastitom krvi ušao u svetište i donio ljudima vječni spas (Židov. 9, 11, 12). Smrt Isusova na križu jest vjekovna žrtva, koja se više neće ponoviti do sudnjega dana, ali plodovi, učinci i blagoslovi velike krvave žrtve imadu biti cijeloj Crkvi i svakom čovjeku izvor i zalog milosrđa, dobrote i ljubavi Božje. Zato Isus Krist hoće i određuje da se na spomen ove žrtve obavlja novozavjetna nekrvna žrtva, o kojoj već prorok u starom zavjetu ovako govori: »Od istoka sunca pa do zapada je veliko ime moje među narodima i na svakom mjestu će se žrtvovati i prikazivati mojem imenu žrtva čista. Tu žrtvu utemeljio je Isus Krist kada je blagoslovio nekvasni kruh i rekao: »Ovo je tijelo moje, koje se za vas predaje« (Luk. 22, 19). Zatim je uzeo kalež i blagoslovio ga govoreći: »Ovo je krv moja novoga zovjeta, koja će se za vas i za mnoge proliti na otpuštenje grijeha« (Luk. 22.20). O toj žrtvi novoga zavjeta govori sv. Ivan Zlatousti ovako: »Kada vidiš svećenika gdje pred oltarom stoji i moli, a na oltaru je položeno Tijelo Isusovo, tada ne možeš da ne opaziš i crvenilo Njegove Presvete Krvi.« Eto, to je značenje, u tom je vrijednost sv. Mise, te novozavjetne Žrtve. Sv. Franjo Saleški raspravljajući o sv. Misi, sa zanosom ovako govori: »Misa je sunce duhovnoga života, jest izvor Božje ljubavi, jest srce svake bogoljubnosti, jest duša svake pobožnosti.« Pa i ona naša Bogom nadahnuta crkvena pjesma: »Na misničke svete riječi Bog s nebesa sad će doći k nama odmah na oltar«, posve je saglasna sa riječima Isusa Krista: »Ovo je Tijelo Moje.« Dakle, u času pretvorbe pod sv. Misom na oltaru je položeno Presv. Tijelo i Presv. Krv Isusa Krista i svaki naš oltar u tom času ispunja Božanstvo i Čovječanstvo Sina Božjega. Kucai zvonca upozorava prisutne na taj sveti i važni momenat. Prestaje pjesma i svirka, a vjernici padaju na koljena i u dubini svoje duše šapću: Zdravo Tijelo Isusovo, na oltaru posvećeno. Zdravo Krvi svetih rana, klanja Ti se skup kršćana. Zdravo Isuse u Božanstvu! O Isuse, budi hvaljen po sve vijeke vjeka. Amen.

Vjerovanje je naše i cijeloga kršćanskoga svijeta potvrđeno naukom tolikih učenjaka i posvećeno krvlju milijunskoga broja mučenika, da sv. Misa nije samo uspomena, nego je predstava: dá, još i više, jest obnova one žrtve na križu. Zato je velika vrijednost i svetost njezina.

Sv. Ivan Krstitelj je Židovima pravom doviknuo: »U vašoj sredni stoji koga vi ne poznate« (Iv. 1, 22). Zar ne bi danas bila sramota i žalost, kada bi koji župnik ili drugi svećenik svojim vjernicima morao u praznoj crkvi doviknuti: »U crkvi našoj je Krist Spasitelj, a vi ne vjerujete!« Mi tvrdu vjeru gojimo, da takav prikor neće zaslužiti nijedna naša župa, nijedna naša crkvena općina... Mi svi znademo i vjerujemo, da u našoj sredini stoji Isus Krist, naš Gospodin, naš Otkupitelj. On dolazi k nama i radi nas, da obnovi Žrtvu na križu u obliku sv. Mise. On dolazi da nama svima iskaže milosrđe i ljubav. On nam nuđa svoju pomoć, utjehu, blagoslov i mir. On će se obazreti na naše potrebe, a te su velike. On želi biti naš branitelj i zaštitnik u ova teška vremena svakovrsne bijede i zabluda. On je bogat za sve zemlje i narode te svoj blagoslov izlijeva na svoje poklonike i štovatelje. Taj blagoslov je velik i svakom narodu toliko potrebit. Gospodin sam opominje: Ne vjerujte, da ste bez moje pomoći u stanju išta dobra učiniti.

Eto, u tome su oni važni razlozi, radi kojih je naša sv. Katolička Crkva Božjoj zapovijedi dodala crkvenu

zapovijed: U nedjelju i blagdane sv. Misu bogoljubno slušaj. To znači: prisustvuj punom pažnjom i pobožnom dušom sv. Misi. Crkvi se pridružuje i zdrav, vjerom prosvijetljen razum, koji nas tako glasno poziva, da sv. Misu slušamo i u radne dane, ako nas ne ispričavaju veliki i važni razlozi. Živimo sa sv. Misom! Sv. Misa neka bude snaga i mudrost našega života. U prekrasnoj knjižici »Život s Crkvom«, koja je mnogima poznata, ima korisnih pobuda i poučnih pravila, kako da se koristimo plodovima sv. Mise. Koristimo se tako, da svaki za sebe i svi zajedno osjetimo u duši svoj: Živimo s Misom. Misa je snaga naša i mudrost našega života.

Sv. Bonaventura nam svima dovikuje: »Kršćanska braćo! Koliko je kapljica u moru, koliko je zraka u suncu, toliko otajstva i Božjega blagoslova sakuplja u sebi sv. Misa.«

Završujem uz preponizni dodatak hvalospjeva: Blagoslovljen, hiljadu puta blagoslovljen! Svet, Svet i Presvet Isus Krist u Presvetoj Euharistiji. Amen!

† *Dr. Antun Akšamović*, biskup.

Liturgijsko shvaćanje sv. Mise

(nastavak)

II.

SHVAĆANJE SUDJELOVANJA U SV. MISI NA TEMELJU TEOLOŠKIH PRINCIPA

Za temeljito rješenje ovoga pitanja treba se temeljito sjetiti temeljne istine o Crkvi. U svima najrazličitijim živim bićima opaža se ipak jedno zajedničko obilježje: »jedinstvo«! Jedinstvo, jedinstvenost jest bitno i nerazdruživo svojstvo svakog organizma. I što je živo biće savršenije to je jedinstvo njegova organizma savršenije, a živo biće je u svojim djelovima međusobno ovisnije. Bez ovoga jedinstva organizam ne bi mogao opstojati. Bez izmjeničnog života, bez izmjeničnog životnog sudjelovanja sve bi stanice bile osuđene na jadnu sterilnost, inerciju, smrt. Organizam je upućen na djelatnost i životnu suradnju pojedinih stanica i staničja, a pojedine stanice i staničje upućeno je na životnu suradnju čitavog organizma kao takovog. Istina je, nekojim je stanicama ili staničju namijenjena plemenitija, važnija uloga u toj »igri života«. Ali svejedno. Ako hoćemo biti točni i precizni u našem pojimanju i govoru, moramo reći: živi i životno radi čitavi organizam a to znači *jedno* organizirano živo biće. Živi i radi u svakoj funkciji: jedinstvo organizma. A u tom jedinstvu djeluju sve pojedine čestí tog organizma. Svaka pa i najzadnja stanica, kad bi bila nadarena razumskom samosvijesti, mogla bi se i morala ponositi djelovanjem najplemenitije česti. U organizmu točno shvaćenom sve je zajedničko, sve je izmjenično, jer je sve prožeto i oživljeno istim životom i istim nematerijalnim principom života — dušom!

Svaka duša pa i ona »plantaris« — bilinska jest u sebi **nematerijalna**, iako u djelovanju i opstanku bitno ovisi o materiji. Samo čovječja duša je »duhovna«, jer je u svom specifičnom djelovanju neovisna od materije.

Organsko jedinstvo je život i život je nužno jedinstvo. »Jedinstvo« čini, da se ozbiljno i realno može reći: svi djelovi virtualno djeluju u jednoj česti i jedna u svakoj, u svima.

Slično je u Kristovoj Crkvi. Od Krista (»životnog principa«) dolazi Crkvi sva moć, vlast, snaga, životne energije, sve milosti i sve djelovanje. Krist je oživljava i čini *jednim* pravim i realnim, najrealnijim organizmom. I u crkvenom živom organizmu ima različitih funkcija, koje su osobito povezane uz neke osobite »stanice«, uz osobe svećenika, biskupa. Ali se moramo uvijek sjećati, da je Crkva u Kristovoj namjeri i u stvarnosti samo jedan životni organizam. Za Krista »izoliranost« ne znači ništa, ne vrijedi ništa. Krist je ljubio i ljubi sve i pojedine duše. Ali ih On nije nigda ljubio u nekoj pocjepkanosti. Što god je Isus Krist učinio i čini za duše, sve je to u vidu jedinstva: jedinstva s Njime i s Bogom Ocem, a odavle i u vidu njihova međusobnoga jedinstva. »Da svi budu jedno... Ti u meni, a ja u njima...« Eto uzvišenog programa Krista! Eto riječi, koje teško da dovoljno shvatimo na zemlji. Jedinstvo, jedinstvo! To je od velike, prevelike i universalne važnosti i preduboког značenje. U jedinstvu je život i život je bitno i nužno jedinstvo.

Krist je ostavio Crkvi vlast, nauku i sakramente kao izvore života. Ali, ostavio ih je zajednici! Krist hoće da nekoji posebni članovi Crkve (svećenstvo) vrše neke osobite, glavnije funkcije u tom nadnaravnom organizmu. Ali htio je i hoće, da ih vrše kao savršeni članovi« (»savršenije stanice«!) *u jedinstvu* ovoga božanskog organizma Crkve. Isusova otkupiteljska vlast i moć doista je spojena s nekim specijalnim osobama, ali *ne* kao s nekim privatnim, »izoliranim« osobama, već kao od Boga osobito pozva-

nim i obdarenim organima i članovima u jedinstvu Kristova organizma: Crkve! Nosioc duha Kristova i moći Kristove jest Crkva. Ali ne Crkva kao veliko mnoštvo izoliranih i nepovezanih ljudskih jedinica, već kao organizirano i organsko živo »jedinstvo vjernika«. Ovo jedinstvo ne ovisi, štono se reče, o dobroj volji i pobožnosti vjernika, već ovo jedinstvo jest temelj i narav Crkve. Ne čine zapravo vjernici crkvu, već crkva, to jest njezino životno jedinstvo s Kristom stvara vjernike i organizam vjernika! Jedinstvo Crkve postojalo je u svojoj biti već onda, kad je nastalo jedinstvo između čovječje naravi i božanske osobe u Kristu Čovjeku — Bogu. I u koliko su se učenici, apostoli i ljudi svih vjekova približavali ovom prvotnom jedinstvu u Kristu, sjedinjujući se (sredstvima određenim od Krista) s Kristom, u toliko su postojali vjernici, to jest članovi uvijek rastuće i djelujuće Crkve, živi članovi žive organske cjeline Kristove tajanstvenog, ali najrealnijeg organizma Mističnog Krista. Blagoslovljen — zanosno kliče apostol naroda — blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim na nebesima u Kristu . . . Tà, očitovao nam je tajnu (otajstvo) volje svoje, koju je preodredi u njemu, da (izvrši) odluku spasenja u punini vremena (to jest) da *opet* (kao što bje u početku) *sve sjedini* u Kristu, sve što je na nebesima i na zemlji.« (Efež. 1, 3-10) Instaurare omnia in Christo (Obnoviti sve u Kristu) — to je bitna svrha »raison d'être« Krista i Kristova Djela otkupljenja.

Čuvajući se zablude panteizma o potpunoj našoj jednakosti s Bogom i s Kristom, čuvajmo za čitav naš život duboku i uzvišenu vjersku istinu tajanstvenog dà, ali ipak najrealnijeg i više nego običnog moralnog identiteta Kristove Crkve s Kristom.

Iz ovog principa, ili točnije: iz ove *realnosti identiteta Crkve s Kristom izviru* dvije posljedice:

1) *Otkupiteljski duh* i djelovanje Kristovo »utjelovljuje« se i očituje se *ne* u osobama vjernika (svećenika, biskupa) *kao* u privatnim i *»izoliranim«* ličnostima, već u Crkvi kao životnom nadnaravnom organizmu, čiji su oni (svećenici i biskupi) savršeniji članovi. 2) *Druga posljedica:* Gdje je živa zajednica, živo jedinstvo, tu mora, posred sve različnosti članova, vladati izmjeničnost i međusobnost suradnje, sudjelovanja i neka identičnost života. Zato *i u Kristovom živom* organizmu, u Crkvi, *sve službe i djelovanja pripadaju organskom jedinstvu* i jedinstvenom organizmu, pa *baš zato pripadaju* (prema već izloženom smislu) *i svim članovima toga organizma.*

Ove će istine, možda, komu danas izgledati smionim tvrdnjama. No uzrok je tome, što su te istine nažalost kod mnogih malo promatrane, a možda nikad duboko razmatrane. A ipak one izviru iz početaka našeg kršćanstva i temelje se na čvrstim liturgijskim i teološkim temeljima. A zar nam, između ostaloga, nije dovoljno glasan i jasan glas Duha Svetoga na usta Apostola naroda u prvoj poslanici Korinćanima? »Darovi su milosti različiti, ali je jedan Duh. I različne su službe (u Crkvi), ali je jedan Gospodin. I različna su djelovanja, ali je *jedan Bog, koji čini sve u svemu* . . . Jer kao što je tijelo jedno (jedinstveno), te ima mnoge udove, a svi udovi tijela, premda su mnogi, jedno su tijelo, *tako* i Krist (»Kristovo Tijelo« = Crkva!). Jer jednim Duhom mi se svi krstimo *u jedno tijelo* . . . i svi se jednim Duhom napojismo . . . (konačno zaključuje sv. Pavao): A vi ste (svi) tijelo Kristovo i živi članovi, udovi, jedan drugoma« (I Kor. 12).

— Savršenije crkvene službe, savršenije vlasti i djelovanja u nekim crkvenim osobama jesu zapravo samo *savršeniji* u njima *odjek ove vlasti i djelovanja, koja u Crkvi struji.* »Viši ili »najviši« u Crkvi ne znači drugo do li: *biti više* ili najviše *pod uplivom ovog nadnaravnog* »jednog« organizma Kristove Crkve; znači crpsti više ili najviše od vitalnosti Kristova organizma, i to *opet jedino u vidu:* više ili najviše dati, *najviše služiti svima* članovima, *čitavom jedinstvu tog istog organizma.* Praesunt, non ut praesint, sed ut prosint — lijepo veli sv. Augustin (Faust. 22, 56.): Vrše vlast ne da budu na čelu, već da budu na korist.

Odatle slijedi: sva vlast, sva jurisdikcija, svi sakramenti vrše se ne »u ime naroda«, ne »voljom« naroda, ali se sve to vrši *tajanstvenom* ali realnom *saradnjom* vjernika: jer se sve vrši krepošću i vitalnošću jedinstva živog organizma Crkve — Krista.

Jedan član djeluje savršenije (svećenik biskup papa) nego li drugi, *ali u svakom članu djeluje jedinstvo i u snazi jedinstva* i identiteta čitavog Mističnog Krista« *djeluju virtualno svi članovi.* Ako prodremo duboko u pojam i narav jedinstva jednog živog organizma, koji je jedno najintimnije i najsavršenije jedinstvo, nešto u strogom smislu »jedno« radi jednog životnog principa: tad nam

neće biti teško donekle shvatiti ove navedene istine. Jer, sasvim ispravno, govori Pascal: »Biti članom nekog tijela znači ne imati života, bića, ni djelovanja nego po duhu, po životu toga tijela, toga organizma i za taj organizam.« (Pensées sur la vérité de la relig. chrét. par J. Chevalier Paris 1925, p. 465).

Ipak rekoh: donekle« shvatiti; jer se moramo sjećati, da je Crkva, a nadasve njezino tajanstveno jedinstvo, nadnaravno otajstvo pa ga prema tomu ne možemo potpuno svojim razumom obuhvatiti te nam stoga ne može bez neke nejasnoće i poteškoće ostati kao i svaka ostala otajstva.

»Duboke su i pune otajstva riječi velikog Augustina: Totus Christus, caput et corpus est; caput unigenitus Dei Filius et corpus ejus Ecclesia« — »Potpunog Krista sačinjava glava i tijelo Njegovo; glava to je Jedinorođeni Sin Božji, a tijelo Njegovo jest Crkva (vjernici)« (De unitate Ecclesiae 4); i one Pavlove: »Membra sumus corporis ejus, de carne ejus et de ossibus ejus« — »Udovi smo tijela njegova, od puti njegove i od kostiju njegovih (Efež. V. 30)!

Ovom aktivnom sudjelovanju vjernika u čitavom životnom i sakramentalnom djelovanju Crkve, tog mističnog Tijela Kristova *prvi temelj* jest sakramenat svetog krštenja. Ovaj sakramenat svojim neizbrisivim biljegom (karakterom), koji se zauvijek otisne u dušu krštenika posveti i združi dušu s Kristom i zauvijek jer i kad izgubi milost, još ostaje kao mrtvo udo koje može dobiti upliv i oživjeti učlani u Mistično Kristovo tijelo. A time što je združen s Kristom pridružen je i svećeništvu Kristovom. Krist je bitno i per excellentiam Pomazanik Gospodnji i Vječni Svećenik. Zato svi, koji se sakramentom sv. krštenja združuju s Kristom — Svećenikom nužno dobivaju od svećeništva Njegova. *Neizbrisiv biljeg* svetog *krštenja jest prvi i temeljni stup sudioništva* u Kristovom svećeništvu. *Hipostatično jedinstvo* čovječje naravi i Druge Bož. Osobe u Kristu *bilo* je *bitno svećeničko posvećenje* Kristovo. Čitavi Kristov život bio je kult adoracije Božjeg Veličanstva; Njegova Muka i smrt bile su prikazanje žrtve neizmjerne vrijednosti. Sveti neizbrisivi *sakramentalni biljezi* (krštenja, krizme, reda) *jesu akcidentalno posvećenje naših bića na kult Božji, združujući nas i asimilirajući nas Kristu Vječnom Svećeniku.* »*Sakramentalni biljeg jest, dakle,* kao neka derivacija onog bitnog Kristova posvećenja hipostatičnog jedinstva.« (Héris O. P.: Le Mystère du

Christ, II. part. ch. 2.). Po biljegu sv. krštenja, krštenik nema samo dužnost oko ličnog posvećenja već je stvarno ucijepljen u nadnaravni Kristov organizam, postao je živi član zajednice, čija je bitna i prva dužnost — po uzoru njezine Božanske glave (Krista) — uzdavati sinovski kult Bogu.

Eto zašto je već odavno to isto, drugim riječima, napisao sv. Augustin tumačeći riječi Otkrivenja (gl. 20. 6): ». . . bit će svećenici Božji i Kristovi«. »Kad sv. Ivan govori: Oni će biti svećenici Božji i Kristovi, ne podrazumijeva jedino biskupe i svećenike, koji se tako u Crkvi u strogom smislu nazivlju; već *kao* što nazivljemo *kršćanima sve vjernike radi tajanstvenog pomazanja* (chrisma, Christus, christianus), kojim su bili pomazani, *tako* nazivljemo *sve vjernike svećenicima, jer su svi članovi jednog Svećenika*« (De Civit. Dei, l. 20, c. 10; P. L. 44, 676). A Anđeoski Naučitelj: . . . cum homines per sacramenta deputentur ad aliquid spirituale partinens ad cultum Dei, consequens est quod per ea fideles aliquo spirituali caractere insigniantur« — » . . . budući da su ljudi po sakramentima određeni za nešto duhovno, što se odnosi na kult Boga, odatle slijedi, da su po sakramentima vjernici zabilježeni (u duši) nekim duhovnim biljegom« (III. q. 63, a. 1). A malo zatim (ib. a. 3): »Totus ritus christianae religionis derivatur a *sacerdotio Christi*. Et ideo manifestum est quod *character sacramentalis* specialiter est *character Christi, cujus sacerdotio configurantur fideles* secundum *sacramentales characteres,* qui nihil aliud, sunt, *quam quaedam participationes sacerdotii Christi* ab ipso Christo derivatae« — »Čitavi (bogoštovni) obred kršćanske vjere izvire iz *Kristova svećeništva*. Toga radi je jasno, *da sakramentalni biljeg* (bilo kojeg sakramenta od ona tri što utisnuju biljeg! op. pis.) jest na osobiti način *biljeg Krista* (t. j. »Pomazanika« — Svećenika«), po čijem svećeništvu vjernici postaju slični (sudionici) uslijed sakramentalnih biljega, koji nijesu drugo nego neka sudioništva Kristova svećeništva, koja (sudioništva) izviru iz istoga Krista.«

Biljeg, dakle, sv. krštenja, iako je primarno neka moć slična pasivnoj, koja može da prima (ostale sakramente i milosti); ipak je, dosljedno tomu, i donekle aktivna. Odveć jasan primjer i dokaz imamo u sv. sakramentu ženidbe. I izvan Kristove Crkve mogu ljudi sklapati valjana vjenčanja, ali ta vjenčanja nijesu sakramenat. Ali kada to čine oni koji su zabilježeni krštenim biljegom: tada je

to sakramenat. Sakramenat, koji si zaručnici sami sebi međusobno davaju i primaju. Oni su u tom času očito svećenici sami sebi!

Svi, dakle, krštenici, svi Kristovi vjernici imaju sudioništva u Kristovom svećeništvu. Njihov karakter je nadasve pasivan, to jest kadar da prima duhovne blagodati. Ali taj karakter jest i aktivan tada, kad se on kaono pomiješa i izgubi u zajednici združenoj sa svećenikom, eda zajednički moli, adorira i žrtvuje s njime i po njemu, a svi opet po Kristu (Mura: Le Corps Mystique du Christ II p. 353). *Eto dakle obrazložene uzvišene istine: Svi vjernici aktivno sudjeluju u Crkvenoj Liturgiji, u svetoj žrtvi* i čak *u čitavom životu i djelovanju Crkve.*

Još više. Jer su Krist i Crkva (vjernici) jedno, slijedi druga uzvišena ideja, na koju se još rjeđe misli: Tu Crkva i vjernici *ne samo aktivno žrtvuju već* su oni tu *istodobno i žrtva!* »Čitavi — veli sv. *Augustin* — čitavi Otkupljeni Grad, čitava zajednica i Društvo svetaca prikazani su kao sveopća žrtva Bogu po Velikom Svećeniku, koji je prikazao sama sebe za nas u svojoj Muci« (De Civ. Dei l. 10, c. 6; P. L. 41, 284). Prisustvujući i aktivno sudjelujući u sv. Misi, svi bi se vjernici morali priviknuti da prikažu u duši sami sebe sa žrtvom oltara i crpsti iz ovog najveličanstvenijeg čina duh žrtvovanja i požrtvovnosti, koji je bitan kršćanstvu. To je razlog, zašto Tridentinski Sabor govori da bi se svi vjernici morali barem duhovno, ako ne već sakramentalno, pričestiti preko sv. Mise. To je naime najintimniji način sjedinjenja sa Žrtvom i blagovanja Žrtve te kreposti i duha iste Žrtve — Krista! Eto zašto je — ne samo o svećeniku u strogom smislu, već o svim vjernicima davno rečeno: Christianus alter Christus — Kršćanin drugi Krist!

Rekao je, dakle, Pascal živu istinu, kad je napisao: »Ne samo mi ne poznamo Boga do li po Kristu Isusu, nego mi ne poznamo (pravo) ni nas iste do li po istom Kristu Isusu.« (Pensées, o. c. p. 476).

O. Dr Dominik Budrović, dominikanac

Revija o Sv. Ambrozu

Poslije uspjele jubilarne godine u slavu 400 godišnjice rođenja Sv. Karla Boromejskoga sada se milanska nadbiskupija na poticaj kardinala Schustera sprema na proslavu XVI. stogodišnjice velikog milanskog nadbiskupa i crkvenog oca Sv. Ambroza. U tu svrhu skoro će početi izlaziti u Milanu posebni časopis pod naslovom »Sant'Ambrozio«, koji će donašati članke o životu i radu nedostiživog Kristovog apostola i stvaraoca kršćanske civilizacije.

Bitni djelovi sakramenta Pokore

Svaki je sakramenat: neki primjetljivi znak, ustanovljen od Isusa Krista, koji označuje i daje milost, posvećenje čovjeku. Taj senzibilni znak sastoji se od dva bitna dijela: tvari i lika, ili kako se obično kaže: materije i forme. Materija je ili neka tvar (voda, kruh, vino, ulje) ili neki čin (polaganje ruku), što se upotrebljava u dijeljenju sakramenata. Obična tvar ili čin koji se po sebi može upotrebljavati i u druge svrhe izvan sakramenta, zove se dalnja materija. Kad se ta tvar ili čin upotrebi na posebni način u sakramentu, onda je to bliža materija (na pr. polijevanje vodom u sakramentu Krsta).

Materija sakramenta Pokore, po nauci Tridentinskoga sabora, jesu pokornikovi čini: *kajanje, ispovijed* (očitovanje grijeha) i *zadovoljština* (pokora). »U koliko se po božanskoj ustanovi ovi čini traže u pokorniku za potpunost sakramenta, za potpuno i savršeno oproštenje grijeha, nazivaju se djelovima (sakramenta) Pokore.«[1]) Sabor ove čine naziva »kao materijal«, zato jer ne pripada vrsti materije koja se izvana upotrebljava kao na pr. voda kod Krsta, ili sv. Krizma kod Potvrde. Ali su ovi čini ipak prava materija sakramenta, i bez njih bi sakramenat bio nepotpun, a prema tome i nevaljan.

Forma sakramenta Pokore jesu ispovijednikove riječi: »Ja te odrešujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen«. Prije i poslije samoga odrješenja moli svećenik obično još nekoje molitve. Te molitve zajedno sa riječima odrješenja ispovijednikovo držanje, te riječi i vladanje pokornika sačinjava

OBRED SAKRAMENTA POKORE

Dva su dijela sakramentalnog obreda Pokore: pokornikova ispovijed i svećenikovo odriješenje.

U srednjem vijeku imali su grešnici na početku korizme doći pred svećenika u skromnom odijelu, bez štapa i oružja, bosonogi. Obično je svećenik najprije izmolio neke molitve nad pokornikom, a onda je pokornik sjeo, dok ga je svećenik pitao o glavnim vjerskim istinama. Po tom je slijedila ispovijed grijeha i odriješenje, iza čega su se opet molili neki pokornički psalmi i druge različite molitve.

I danas Rimski Obrednik propisuje da pokornik pristupi ispovijedaonici »kao što dolikuje ponizna duha i

[1]) Trid. Sess. XIV, c. III.

vladanja, pa da klekne i prekriži se.« Treba da je dovoljno poučen barem o glavnim vjerskim istinama i o drugom što se mora znati za spasenje.

Lijepi je običaj da pokornik, iza kako se je prekrižio, kaže: »Molim vas, oče duhovni, za sveti blagoslov da mogu pravo i potpuno očitovati svoje grijehe.« Ispovijednik podijeljuje pokorniku blagoslov ovim riječima: »Gospodin bio u srcu tvojem i na usnama tvojim, da pravo ispovijediš grijehe svoje. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.«

Zatim pokornik moli ispovijed. Moli opću ispovijed kako se moli na početku mise, ili onako kako je naučio u školi. Ako nema vremena, jer možda mnogi čekaju na ispovijed, treba da reče barem: »Ispovijedam se Bogu svemogućemu i tebi, oče.«

Iza toga ponizno i razgovijetno očituje svoje grijehe. Kad ga je svećenik, prema potrebi, dovoljno ispitao, dao mu potrebne opomene i upute, naloži mu zadovoljštinu (pokoru).

Kad pokornik primi pokoru, dobro je da moli čin pokajanja, da se još jednom što bolje skruši za svoje grijehe, a svećenik međutim moli:

»*Smilovao ti se svemogući Bog, otpustio ti grijehe tvoje i priveo te u život vječni. Amen.*« Tada podigne desnicu prema pokorniku i nastavlja: »*Oproštenje, odrešenje i otpuštenje grijeha tvojih podao ti svemogući i milosrdni Gospodin. Amen.*«

Gospodin naš Isus Krist odriješio te i ja te njegovom ovlašću odrešujem od svake veze izopćenja, suspenzije i interdikta, koliko mogu, a ti potrebuješ. Zatim ja te odrešujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.«

Izgovarajući ove riječi čini znak križa nad pokornikom. Zatim moli:

»*Muka Gospodina našega Isusa Krista, zasluge blažene Djevice Marije i sviju svetih, štogod dobra učiniš i zla podneseš, sve to neka ti bude na otpuštenje grijeha, umnoženje milosti i nagrada za život vječni. Amen.*«

Sakramenat Pokore za opraštanje grijeha ustanovio je Isus Krist. »Ali mu je i Crkva dodala nekoje obrede i svečane cerimonije koje iako ne spadaju na bit sakramenta ipak u našim očima uzdižu njegovo dostojanstvo, te duše onih koji se ispovijedaju potiču na pobožnost i pripravljaju te lakše zadobiju milost Božju. Kad naime ispovijedamo grijehe klečeći otkrite glave pred nogama svećenika, lica oborena prema zemlji, držeći sklopljene ruke i praveći slične znakove kršćanske poniznosti, lakše priznajemo božansku snagu sakramenta i bolje shvaćamo kako nam valja najvećim marom tražiti i moliti božansko milosrđe.«[1])

Kako smo vidjeli, bitno je u ovom sakramentu ono što sačinjava njegovu materiju i formu, tj. pokornikovo kajanje, ispovijed i zadovoljština, te ispovijednikovo odriješenje. To je ujedno dovoljno za valjanost ovoga sakramenta. To je ostalo i ostaje kroz sva vremena nepromijenjeno. Ostali dio sakramentalnog obreda nadodala je Crkva, uglavnom zato da pomogne pokorniku to što pripravnije, a prema tome i sa većom korišću, primi ovaj sakramenat. Taj se je slobodni dio sakramentalnog obreda u povijesti Crkve mijenjao, kako to vidimo i kod drugih liturgijskih čina. Ali je ipak uvijek ostao *isti uslijed obreda i molitava* od najstarijeg kršćanskog vremena pa do danas. Tako i u ovom obredu možemo poštivati uzvišenu i posvećenu crkvenu starinu, a to će nam pomoći da i sam sakramenat nada sve poštujemo.

Isto onako kako su kroz tolika stoljeća naša braća u vjeri pristupala ovom sakramentu da nađu oproštenje grijeha, onako pristupamo i mi danas. Ko bi izbrojio kolikim je suzama kroz stoljeća nakvašen taj ponizni put vjernika do ispovijedaonice? Nad kolikim su se prignutim glavama već izgovorile one riječi prošnje i odriješenja koje se danas izgovaraju nad nama! — Doista sve je u našoj svetoj Crkvi sveto.

1) Catech. Rom. b. II. c. V q. XXXVI.

O. Pavao Badurina

Liturgijska muzika u Holandiji

Po sistemu moderne pedagogije holandijska učiteljica Justina Ward još natrag 25 godina započela je u Holandiji obnovu gregorijanskog pjevanja i to najprije sa djecom osnovnih škola. Uspjeh je bio osiguran. Djeca su privikla uho na gregorijanski koral i naučili ga. Iz godine u godinu u crkvi je svak znao pjevati koral. Poznavanje gregorijanskog pjevanja u katoličkim školama u Holandiji ima istu važnost kao historija i geografija. Svi učitelji, pa i ne bili muzikalni, uče djecu u koralu. Ovaj sistem učenja pohvalili su učitelji gregorijanskog korala u glasovitoj opatiji Solesmes. Do sada su savršeno naučili koral 37.000 dječaka i djevojčica. U katedrali u Haarlemu pjevalo je prošlih dana misu u autentičnom koralu 800 učenika pučkih škola, a Radio holandijski je prenašao.

Liturgijsko pjevanje preko sv. Mise

(Nastavak)

VRSTE CRKVENE GLAZBE

Gregorijansko pjevanje zove se tako po papi Grguru velikom (590—604), ovaj genijalni papa, za vrijeme svoga pontifikata, izvršio je veliku liturgijsku reformu u crkvi, a sa reformom liturgije, reformirao je i liturg. muziku. Nije povjesno utvrđeno, je li on i što je skladao, premda je veneranda antiquitas pripisivala njemu glavni dio gregor. melodija, dapače vjerovalo se, da su mu bile te melodije i objavljene. (Stari kodeksi donose na početku crkv. godine ovaj ili sličan uvod koji se je pjevao prije misnog introitusa I. nedjelje adventa: Presveti Grgur, kad je molio Gospoda da mu objavi mužički ton u napjevima — musicum tonum in carminibus eto sađe Duh Sveti nada nj u slici golubice i rasvijetli mu srce i tako on poče pjevati, govoreći ovako: Ad Te levavi itd. (Ferretti: Estetica gregoriana str. 97).

Povjesnički je sigurno da je Grgur sabrao melodije koje su vjekovi do njega donijeli i najljepše od njih unio u antifonarij — a nekoje i redigirao prema svome ukusu i liturgijskoj praktičnosti, n. pr. alelujatički melizmi bili su prije mnogo dulji i regbi da im je baš sv. Grgur dao sadašnju umjereniju formu.

Prvi počeci gregor. muzike sežu u židovsku sinagogu. Modalni sistem (4 modusa autentična i 4 plagalna) bitno se razlikuje od grčkih modalnih sistema, a došao je sa istoka, dok repertorij — neizrecivo bogatstvo melodija — stvorila je sama Crkva uglavnom od 1.—12. vijeka. U 9. vijeku dolaze prvi pokušaji polifonije i gregor. muzika polagano pada u dekadencu, koja se, nakon raznih pokušaja, prekida tek u prošlom vijeku i još danas traje rad na restauraciji gregor. melodija pod vodstvom benediktinske opatije Solesmes u Francuskoj.

Gregor. melodija građena je na dijatonskoj naravnoj ljestvici: ide po tonovima i polutonovima. Kromatike i euharmonike nema. Najmanja vrijednost— tempo primo — ili mjera vremena jest osminka, koja se dalje ne dijeli. Intervali ne prelaze redovito — u klasičnoj epoki — čistu kvintu, sekste su rijetke, a tek u kasnija vremena dolazi po koja oktava. Ritam je slobodan: izmjenjuju se slobodno ritmi od 2 ili tri osminke (ritmi binariji i ternariji) kao što se događa u ljudskomu govoru: govornički ritam. Ovaj ritam jest duša gregorijanske muzike, i njegovo tačno izvađanje glavni je uvjet dobre izvedbe.

Obzirom na stil imamo tri vrste melodija: silabičke, gdje svaki slog ima po jednu notu, samo nekoji imaju neumu od 2 ili 3 note; neumatičke, gdje većina slogova ima veće ili manje grupe nota; melizmatičke, gdje nekoji slogovi imaju duge i veoma razvijene grupe nota — poput cvijetnih vijenaca (melizmi).

Gregorijanska melodija, radi svoje jednostavnosti, čiste diatonike, naravnih intervala te umjerenoga gibanja, sjedinila je u sebi i ljepotu i strogost i dostojanstvo i zanimivost. Ona ima neobičnu finoću izražaja, ona je slatka, uvijek svježa, nova i zanimiva.

»Mi živimo piše Dom Gajard«, u doba nemira i grozničave nervoze. Rekbi da se šum motora čuje svagdje — i u samim našim dušama. Treba nam tišine i smirivanja. Po svojoj modalnoj i ritmičkoj tehnici, gregorijanska je kantilena ko stvorena da umiriva duhove. U njoj se opaža vrhunaravna inspiracija i dah svetosti, koji zanosi i vodi čovjeka onamo — gdje ga Bog čeka« (Revue Gregorienne 1934. str. 15).

Gregorijanska pjesma jest molitva, i kao molitva izašla je iz duše mnogih umjetnika, čije će ime ostati ljudima možda i nepoznato. Njim su se, kroz duge vjekove, služile legije velikih duša da izraze svoju vjeru i ljubav prema Bogu, a i današnji živući sinovi Crkve, po svemu svijetu, istim melodijama, združuju i treba da združuju svoj glas u jedan općeniti koncerat, čiji će se akordi sjediniti jednom sa pjesmom u vječnom Jerusalimu. Ovaj pjev jest kao rijeka ljubavi koja plovi prema nebu, te veže stare generacije sa novima u istom vjerskom osjećaju, kao izraz jedinstva Crkve. On je nešto najjednostavnije i zgodnije, što je ljudski genij, vođen Duhom Božjim, iznašao da može izraziti svoju pobožnost. Ovo je katolička muzika par excellence, i ona najviše odgovara duhu Crkve i duhu liturgije. (v. Revue Gregor. 1937 str. 180).

I nekatolici govore u superlativu o gregor. pjevanju. Židov Halévy zapitao je: Kako svećenici katolički, koji imaju u gregor. pjevanju najljepše melodije, što uopće postoje, kako mogu uvađati u svoju crkvu našu siromašniju, u izražaju religioznih osjećaja, modernu muziku? (L'Ami du Clergé 1908. str. 47).

J. Rousseau tvrdi ovo u svomu: Dictionnaire de musique: Tko pretpostavlja u crkvi modernu muziku grego-

rijanskoj, neću reći da nema vjere, ali svakako nema ukusa (ib.).

Ovo što sam rekao o gregor. pjevanju, neće se činiti pretjeranim onomu, ko je i jedamput čuo lijepu gregor. izvedbu. Treba upozoriti ljude da je teže lijepo pjevati ovu nego li modernu muziku. To je stara umjetnost stvorena na drugim principima nego mi to danas osjećamo. Grjehota je bez dovoljnog poznavanja specijalno ove muzike dati se na njezino izvađanje. Treba je izvađati, ali prije učiti, upoznati je, pa će je zavoljeti i cijeniti i oni koji je sada, radi neznanja, ne vole i potcjenjuju.

2) Svojstva što ih Crkva traži od liturg. glazbe nalaze se u odličnoj mjeri u tzv. klasičnoj polifoniji, osobito onoj rimske škole, koju je doveo do umjetničkih vrhunaca veliki Pierluigi da Palestrina (1525—94).

Polifonija se razlikuje od obične višeglasne muzike, što svaka dionica ima svoj samostalni melodijski hod, a sve su zajedno samo skup melodija koje ili zvuče zajedno ili se miješaju, dok kod obične višeglasne muzike, jedna dionica pjeva melodiju, a ostale služe kao harmonijska podloga i pratnja. Polifonija — ona klasična — izgrađena je na motivima gregorijanskim te ima ritam i modalitet isti kao gregor. melodije, stoga u liturg. muzici dolazi odmah iza gregor. pjevanja.

3) *Moderna muzika* ima svu silu djela, koja imaju svojstva prave liturg. glazbe. Kod nas je glazb. prilog »Svete Cecilije« donio, kroz svojih 30 godina, cijelu ovakovu literaturu. Izdan je i »Hrv. crkv. kantual« koji je najbolja i svestranije zbirka svega što može da uniđe ne samo u izvanliturgijski, nego i u liturgijski repertoar.

U izboru starijih djela prije i izvan cecilijanskoga pokreta, treba paziti da ona imaju svojstva liturg. glazbe, dali su na pr. teatralna, pisana klavirskim stilom, dali imaju ritam koji ne odgovara crkvi i sl. U tom slučaju nije im mjesto u crkvi.

PJEVANI DJELOVI Sv. MISE

Pjevane djelove sv. Mise dijelimo u dvije grupe: djelovi promjenjivi i nepromjenjivi. Prvi su: introit ili početna pjesma, gradual sa aleluja ili tractus (pjesma iza poslanice), ofetorij ili prikazna pjesma i pričesna pjesma. U staro doba uglazbiti misu značilo je uglazbiti ove dijelove, u kojima je izražena misao svetkovine ili otajstva.

Ove djelove treba pjevati. Najljepše gregorijanske melodije ili prosto sve gregor. blago sadržano je u ovim

djelovima. Stoga je dužnost, gdje se to može, pjevati gregorijanski gradual. Gdje to nije moguće, treba ove djelove pjevati bar po jednomu tonu psalmodijskomu ili čisto i jasno recitirati, gdje se drukčije ne može.

Djelovi koji se ne mijenjaju jesu: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Benedictus i Agnus Dei. Ove djelove treba u cijelosti pjevati, a nije dozvoljeno na pr. svaku drugu strofu Glorije popuniti sviranjem orgulja. Kod gregorijanskih misa lijepo je i ugodno, ako se sve pjeva u dva kora, ili kad se izmjenjuje tzv. Schola (odabrani pjevači) sa zborom.

Pogrešno je kad zbor pjeva i riječi koje mora svećenik pjevati: Gloria ili Credo. Nekoje mise imaju uglazbljene i te djelove, ali to je samo za vancrkvenu, a ne za liturgijsku uporabu.

Obzirom na jedinstvo liturg. kompozicija, crkva strogo zabranjuje da se cijepa jedinstvo kompozicije. Cijela misa treba da čini jedno jedinstveno djelo, a pogotovo pojedini djelovi u sebi. Ima na pr. starijih misa, u kojima su pojedini djelovi razdijeljeni u više raznih komada, koji stoje za se i mogu se napose izvesti. To je protuliturgijski.

Ovdje ću spomenuti solo partije. Crkva ih pripušta, ali umjereno. Cijeli liturg. tekst ne smije da bude povjeren solisti, nego nasuprot zboru pripada tekst kao takav, a kraće solo partije dopuštaju se radi varijacije i moraju biti usko vezane sa djelovima, koje zbor pjeva.

LITURGIJSKI JEZIK

Vlastit je liturgijski jezik rimske Crkve latinski. Stoga je zabranjeno u svečanim liturg. obredima pjevati pučkim jezikom, naročito u promjenjivim kao nepromjenjivim djelovima mise i časoslova (Motu Proprio br. 7).

Za ona mjesta gdje je liturg. jezik staroslavenski, vrijedi ista zabrana za pjevanje u živom jeziku. Zabranjeno je dakle, preko svečane sv. Mise, pjevati ikakvu pjesmu u živom jeziku, a u liturgičnom jeziku dozvoljeno je iza ofertorija zapjevati koju pjesmu, sa tekstom kojeg je Crkva odobrila, a tako isto iza Benedictus — zapjevati kraći motet presv. Sakramentu.

U nas u Dalmaciji postoji skroz protivni običaj: u mnogim mjestima pjeva se cijeli misni tekst na živom jeziku, a gdje se pjeva taj tekst na liturg. jeziku, pjevaju se pjesme na živom jeziku.

Liturgijske djelove pjevati na živom jeziku jest abusus, kojeg Crkva ne dopušta i hoće da se dokine — dakako na razborit način. To je i besmisao: da svećenik pozdravlja, pozivlje i moli jednim, a zbor ili puk odgovara drugim jezikom. Liturgijski pokret ima ovdje važan zadatak. Treba najprije odgojiti vjernike, a onda istrijebiti sve što se protivi jedinstvenosti, stilu i duhu sv. liturgije.

(Svršit će se)

Dr fra Ivan Glibotić

Križevi i njihovo značenje

Već kod pogana prije Krista križ je bio znak spasenja. Nama kršćanima križ je simbol Isusa, jer je On na njemu trpio i umro za spas ljudi. Znak je Spasiteljeve pobjede nad smrću, nad vragom, zločom i nad neprijateljima. Znak je pobjede svete Crkve nad poganima i progoniteljima. Križ je znak kršćanstva, vjere, uhvanja i ljubavi. Znak je kršćanskog ponosa, srčanosti, neustrašivosti, jakosti i moći u Kristu. Križ je znak mira i pomirenja ljudi s Bogom. Znak je vječnog otkupljenja ljudskog roda i pobjede nad vragom i paklom. Križ je znak boli i muka, teškog truda i smrti, ali i neumrlosti, pobjede duše i slave nebeske. Križ je knjiga mudrosti, svetosti i svakog plemenitog odricanja.

Svećenik, biskup i papa znakom Križa blagosliva ljude i stvari. Upotrebljuje ga pri molitvama i sakramentima i često za sv. Mise. Pri svakom poslu stavljamo na sebe znak Križa želeći od Boga blagoslov, sreću i obranu od svakoga zla.

Križ pokraj puta sjeća vjernike, da putuju božjim putem i neka slijede Isusa koji je Put, Istina i Život.

KRIŽEVI IMAJU RAZNE OBLIKE

1. *Latinski križ* (crux commissa) ima donji krak dulji. Pojavljuje se oko god. 150. po Kristu.

2. *Grčki križ* (crux immissa) s jednakim krakovima također se javlja oko god. 150. Oni označuju četiri strane svijeta. Ako je takav križ u krugu, oznaka je Kristova božanstva. U Istočnoj crvi ovakav znak nalazi se na hostijama.

3. *Križ sv. Petra* je izvrnuti latinski križ, jer je na takovom on umro.

4. *Filipov križ* je vodoravan latinski križ, jer je na taj način bio razapet apostol sv. Filip.

5. *Andrijin križ* (crux decussata) u obliku je grčkog slova X. Na takovom je mučenički umro apostol sv. Andrija. Upotrebljava se kao znak proti gromu i za otkriće krađe. Sa »zlatnim runom« znak je viteškog malteškog reda, koji je ustanovio Filip burgunski herceg god. 1433. pod zaštitom sv. Andrije.

6. *Egipatski* (crux ansata) bio je za pogane simbol života. U 3. vijeku zet je kao kršćanski znak. Najprije je prešao u koptičku umjetnost. Ima oblik velikog slova T sa kolutom odozgo, u kojemu je znak poput slova f.

7. *Križ* u obliku velikog *grčkog slova* Y (crux decussata) sjeća nas stabla, na kojem je visio najdragocjeniji plod t. j. Isus Krist. Katkada takvo stablo ima Propetoga.

8. *Sidro*, a nekad i trozub, rabili su kršćani od II. vij. kao znak križa, da se pogani ne dosjete. Misao je zgodna, jer već samo sidro znači uhvanje. Dvije ribe uz sidro, obično delfin »ljubitelj ljudi«, pogotovo označuje Propetoga. Gdjekada krakovi križa imaju hvataljke poput sidra. To je crux ancorata.

9. *Križ u obliku slova T* (grčko tau) bio je kod starih Feničana simbol života. Kršćani su ga upotrebljavali u boljem smislu. Znak T od krvi janjeta stavljali su Izraelci na dovratke svojih kuća i tako bili očuvani od pomora prvenaca ,koji je bio među Misircima (2. Mojs. 12, 22 i d.). *Tau* se zove »slovo Gospoda«. Označuje Muku i Smrt Isusa, a također i Presveto Trojstvo radi svoja tri kraka. Kao crux commissa simbol je milosti po Spasitelju. Ovakav se križ zove i *Antunov*. Sv. Antun opat i njegovi redovnici nosili štap u obliku slova T, na kojem je visio zvončić. Istočni biskupi imaju pastirski štap ovoga oblika sa krajevima nešto zavinutim prama gore. — Ovakav znak su rabili pogani kao amulet proti kugi, infekcijama i ugrizu zmije. I kršćani su taj znak rabili kao amulet. (Jedan primjerak »tau« sa zmijom i natpisom iz 16. vij. nalazi se u muzeju u Bazelu). Treba znati, da je Mojsije učinio mjedenu zmiju na motci Izraelcima u pustinji, da ih oslobodi od »vatrenih« zmija otrovnica.

10. *Kukasti križ* (crux gammata) sastoji od četiri grčka slova (tetragrammaton). U drevnom sanskritu se zove »svastika«. Kod arijskih naroda od Indije do Skandinavije on je simbol sunca, odnosno grčkog boga Apola i germanskog Odina. U Indiji je simbol vatre, životne snage, plodnosti žene i sreće, ali i gubitka sreće. Kršćani na Za-

padu od 3. vij. rabe svastiku u katakombama, na zgradama i nadgrobnim spomenicima mjesto križa. Na rimskoj steli našastoj u ruševinama bazilike u Zenici (stara Bistua) nalazi se svastika na trima osobama kao na kršćanima. Kasnije ju se viđa na starohrvatskim grobovima. koje zovemo steicima.

Kod pogana svastika, sa malim trakom gore, znači ulaz Sveduha, a s trakom dolje — silaz. Hitlerov Hakenkreuz (kukasti križ) u krugu, simbol je novih germanskih pogana i znači utjelovljenje neizmjernog Sveduha. Ista svastika sa još četiri mala unakrsna traka simbol je germanskih masonskih loža!

11. *Grčki monogram Krista* Spasitelja označuje nam ujedno i njegov križ.

12. *Konstantinov križ* zove se onakav, kako ga je vidio taj rimski car prije bitke kod milvijskog mosta god. 312. K r i ž je u svjetlosti i s grčkim riječima Ἐν τούτῳ νίκα *(en tuto nika)* ili sa latinskim: In hoc signo vinces (u ovom ćeš znaku pobijediti).

13 .*Ovjenčan križ* (crux coronata) nalazi se u jednostrukoj ili dvostrukoj kružnici ili u dvjema granama (obično palme, masline i lovora) ili u vijencu od cvijeća. Nekada je u trnovoj kruni ili mandorli (u sjajnom rubu u obliku ploda od bajama, talijanski: mandorla). Križ u kružnici služi kao nimbus ili aureola oko glave Isusa, odnosno Janjeta Božjega.

14. Nadbiskup ima *dvostruki*, a papa *trostruki križ*. Krakovi su položeni vodoravno jedan nad drugim. Znače trostruku vlast sv. Oca: učiteljsku, svećeničku i kraljevsku.

15. *Dvostruki križ* ima nekad dva para unakrsnih krakova jedan uz drugi ili jedan niže. Ima križeva i sa tri para krakova. Ovakovi se križevi postavljaju na visinama (zvoniku ili brdu) da se bolje odasvuda vide.

16. *Križ nad kuglom* ili kolutom znak je vlasti Krista nad svijetom i on tu kuglu nosi u ruci. Križ u krugu isto znači Spasitelja svijeta. Križ u pozlaćenom krugu značka je Hrvatske katoličke đačke omladine od god. 1936.

17. *Obnovljen i pojačan križ* ima na kraju krakova druge male križe. Katkada su oni učinjeni kao prozirni i sa još jednim u sredini.

18. *Krajevi krakova križa* imaju raznovrsne oblike sa simboličnim značenjem .Križ sa pet dragih kamenja (osobito rubina) znače pet rana Isusovih. Dvanaest dragih kamenja označuje apostole. Nekada se postavljaju na krajevima po tri apostolske glave. Viđa se nekada i glave evanđelista ili njihovi simboli (anđeo, vo, lav, orao). Mnoštvo dragulja znači kaplje Isusove krvi.

19. *Križ sv. Benedikta* opata na medaljama ima samo početna slova ovih riječi: *Crux sancti patris Benedicti* (Križ sv. oca Benedikta). Naokolo su također početna slova rečenice: *Vade retro, satana, nunquam suade mihi vana, sunt mala quae libas, ipse venena bibas* (Odstupi natrag, sotono, ne nagovaraj me na isprazost; zlo je što ti nudiš. ali ćeš sam otrov piti). Medalja se nosi na obranu od đavolskih napasti.

20. *Jeruzalemski (viteški) križ* ima jednako krakove crvene boje, a među njima su četiri druga manja križića. Sve je na zlatnom polju.

21. *Križevi kao odlikovanja* imaju razne oblike. Teutonski je križ u obliku klinova, malteški ima krakove kao strijelice. Takovi se križevi uresuju carskom ili kraljevskom krunom, cvijećem, lišćem, mačevima itd.

22. *Razni drugi oblici križeva. Putnički* visoki *štap* ima križ pri vrhu. — *Križ sa podnožjem* (suppedaneum) nosio se je negda u procesijama. S toga se zvao crux gestatoria ili portalitis. — *Križ nad srcem* naznačuje Srce Isusovo. — *Križ nad polukružnicom* znak je brda. *Križ* sa zaštitnim *krovom* od padalina obično se nalazi na grobištima ili od 14. vij. kraj puteva. — *Križ sa tri svijeće* postavlja se na novo grobište, kad se posvećuje. — *Križ sa suncem* u sredini znak je, da je Isus naša svijetlost i sunce pravde. — Križ pod kojim je zmija ili zmaj, simbol je Isusa koji je svladao đavla. Ako je lubanja ili Adam iz groba, znak je da je svladao smrt. — Križ od samoga cvijeća, znak je ljubavi i kreposti. — Križ od samih palma. znak je Kristove pobjede. Često se pri sprovodima nosi cvijeće u obliku križa i sa palmama.

BOJE KRIŽEVA

Crni je znak boli i smrti, ali i nade i uskrsnuća. *Bijeli* je znak smrti djece, djevojke ili mladića te Internacionale katol. misija. *Zeleni* je znak nade i sjeća nas »stabla života« u raju zemaljskomu. *Modri* je simbol apstinenata. *Crveni* na bijelom polju bolesnika i znak je bolničara i internacijonalnog društva za pomaganje ranjenika osobito u ratu i drugih stradalaca. Crveni križ se stavlja uz glavu umrlog dobrotvora, koji nije svetac.

D. Krsto Stošić

Iz života svete Crkve

Četvrti međunarodni sastanak pokreta »Nedjeljna misa«

Često se čuje, kako se mnogi pastiri duša tuže da im vjernici malo po malo izbjegavaju crkvu, tako da neki ne slušaju sv. Mise ni u svetačne dane. Tu žalosnu činjenicu uočiše mnogi apostoli, revni duhovi u katol. svijetu i zato se svojski brinu, poduzimajući razna sredstva, ne bi li izliječili tu bolesnu apatiju, taj neobični nehaj za sve što je duhovno, što je Božje. U tu svrhu je zasnovan god. 1933 u Lurdu međunarodni pokret »**Nedjeljna misa**«, čija je zadaća da probudi i u dušama interes i ljubav prema sv. Misi i da ih potakne na redovito pohađanje sv. Žrtve bar u nedjelje i blagdane. Pokret je dakle začet u Lurdu, gdje se okupiše mnogi biskupi, svećenici i prestavnici raznih vjerskih organizacija. Tu bi izabran odbor, koji će kao permanentna središnjica upravljati i širiti pokret. Sv. Otac Papa Pijo XI. ga pohvali i odobri a pokretače potakne na što življi i revniji rad te im podijeli apostolski blagoslov. Dvije godine kasnije bi održan u Lurdu prvi međunarodni sastanak, gdje se je ustanovio da je pokret, vrlo podesan, lijepo napreduje i da će uzeti velikog maha i tako donijeti obilna ploda. Zato zaključiše da se Središnjica prenese u Rim, središte kršćanstva. To se je i izvršilo već koncem 1937. god., kad je održan međunarodni sastanak pod predsjedanjem kardinala Gerlier-a, gdje bi izabran prvi Upravni Odbor, koji je od tada tako uspješno radio da su se pokretu pridružile već 153 biskupije u katol. svijetu.

Baš nedavno održan je u Rimu četvrti međunarodni sastanak ovog pokreta. Tu se okupi elita duha i uma iz svih strana svijeta. Sastanku sudjelovahu predstavnici 31 vjerskog reda, raznih organizacija katol. akcije, onda mnogi biskupi, svećenici i vjernici iz raznih stališa.

Generalni direktor otvoriv sastanak saopći brzojavni pozdrav Lionskog biskupa Gerlier-a te pročita pobudno pismo uzoritog kardinala Pacelli-a, što ga je upravio u ime i po nalogu Sv. Oca. Tu, ističući veliku radost Poglavice Crkve radi revnog i uspješnog nastojanja oko pokreta, sokoli i potiče pokretače na ustrajnost i napokon podjeljuje sv. blagoslov.

Tada se izredaše razni odlični govornici svojim predavanjima i pobudnim govorima, pretresahu se predlozi i ustanoviše smjernice za budući rad. Važno je istaknuti, da su svi biskupi obećali, da će širiti pokret u svojim biskupijama. Zaključeno je još, da bi se ovaj pokret proširio po cijelom katol. svijetu, prisajedinivši ga, kao križarsku vojnu, s bratovštinama Presv. Sakramenta, te da se stavi u vezu sa kat. akcijom po svim biskupijama, ali uvijek neovisno od centrale, da naime, autonomno, prema svojim prilikama i sredstvima, pojedine jedinice rade u svom djelokrugu prema određenim smjernicama. Nadalje je zaključeno, da se odmah počne izdavanjem zgodna, tromjesečna časopisa na više jezika. Neki predstavnici izvijestiše, kako je u njihovim biskupijama pokret tako sjajno uspio, da u mnogim seoskim župama, sada upravo cvate kršćanski život, jer skoro svi vjernici redovito prisustvuju sv. Misi u blagdane, a

to zahvaljujući marljivom radu oog pokreta. U samoj Holandiji se drži svaki mjesec do 150 konferencija. U drugim biskupijama se širilo letake i knjižice, onda po crkvama opširno tumačilo sv. Misu. Mnogo je koristio pokretu radio i kat. štampa. — Belgijski delegat O. Meeus, auktor savršenog djela »Natrag k nedjeljnoj misi«, zanosno pozdravlja sastanak opisujuć ogroman uspjeh pokreta u svojoj domovini.

Generalni direktor zaključi ovaj veličanstveni sastanak, toplo zahvaljujući i nazočnim novinarima na pohvalnoj potpori što ju doprinijeśe pokretu sa svojom štampom.

Bože daj, da i do nas dođe ovaj sveti val, jer je i kod nas i terkako potrebit ovakav pokret.

U vezi s ovim donašamo u današnjem broju govor preuzvišenoga đakovačkoga biskupa Dra Antuna Akšamovića, održan prošlog ljeta na Euharistijskom kongresu u Krku.

Liturgijska literatura

Dragutin Kukalj: Žrtva Novoga Zavjeta. Među izvanrednim članskim izdanjima za god. 1939. izdalo je Hrvatsko Književno Društvo sv. Jeronima u Zagrebu i knjigu Dragutina Kukalja »Žrtva Novoga Zavjeta«.

Svi ljubitelji i prijatelji liturgijskog pokreta u našem narodu na osobiti način su zahvalni preč. Kukalju, što je dao hrvatskom narodu ovako lijepu liturgijsku pouku o Svetoj Misi, a bit će također zahvalni i Jeronimskom Družtvu, koje je među izvanredna izdanja uvrstilo i ovu knjigu i time započelo ispunjati želju izraženu u rezolucijama prvog liturgijskog kongresa u Hvaru mjeseca srpnja god. 1936., da bi naime Jeronimsko Društvo izdalo tako potrebitu pučku liturgiku, koja ima biti pisana u duhu liturgijske obnove.

Pisca ove knjige, našeg revnog suradnika, čuli smo na spomenutom prvom kongresu u Hvaru, gdje je održao kratko ali vrlo praktično predavanje »Vjerska obnova našeg naroda po liturgiji«, koje je bilo tiskano s ostalim predavanjima u knjizi »Croatia orans«. Čuli smo ga opet na drugom kongresu ove godine u Splitu, gdje je opet održao lijepo predavanje »Euharistijska Žrtva u životu vjernika«, koje je bilo tiskano u br. 12. God. IV. našega lista. Na jednom i drugom kongresu vidio se je zanos preč. Kukalja za liturgijski pokret, a isti mar pokazuje i u svojim člancima u našem liturgijskom časopisu. Plod ovog njegovog zanosa i mara možemo reći, da je i ova knjižica »Žrtva Novoga Zavjeta«, koja će, nadamo se, uz već dva održana kongresa biti temelj vjerske obuke našega naroda, a u isto vrijeme i prvi svezak pučke liturgike, koju je u svojim rezolucijama zaželio prvi liturgijski kongres u Hvaru.

Samu pouku o Svetoj Misi učeni je pisac vrlo zgodno razdijelio. Najprije govori o žrtvi uopće i napose o žrtvama Staroga Zavjeta, zatim prikazuje povjesni razvitak sv. Mise od prvih vremena kršćanstva do danas, a to je temelj, da čitalac shvati, što je ova uzvišena žrtva Novoga

Zavjeta. Prikazuje zatim svećenika kao Kristova namjesnika i predstavnika Crkve, što je osobito važno, da se vjernici utvrde u istini otajstvenog Kristovog tijela. Prikazuje nadalje duhovno sudjelovanje vjernika u sv. Misi uopće i njihovo aktivno sudjelovanje u pjevanoj i tihoj sv. Misi, što će potaknuti vjernike, da pobožno prisustvuju sv. Misi i da sudjeluju sa svećenikom u žrtvovanju. Današnji pak obred sv. Mise na osobiti je način lijepo obrađen, te su u Katekumenskoj misi protumačeni pojedini molitveni i poučni djelovi, a u sv. Misi vjernih sva tri bitna dijela: prikazanje, pretvorba i pričest te napokon završetak sv. Mise. Sve će ovo vjernicima razjasniti uzvišenost žrtve Novoga Zavjeta.

Knjižica, koja je tiskana dopuštenjem duhovne oblasti, odlikuje se jasnoćom, lijepim jezikom i laganim stilom, pa će dobro doći župnicima i vjeroučiteljima pri sastavljanju liturgijskih katekeza o sv. Misi, a da naš narod bude imao što veću korist od nje, preporučamo jednim i drugima, da je što više proširе među narod, a i među učenike građanskih i srednjih škola, kojima može poslužiti kao pomoćni udžbenik liturgike. Tako će, nadamo se, ova knjiga postignuti svrhu za koju je napisana, a ta je vjerska obnova hrvatskoga naroda po liturgiji.

Božji vrelci. I Slovenci su dobili svoje posebno glasilo za liturgijsku obnovu. Već tri godine izlazi list »Božji vrelci« kao prilog »Kraljevstva Božjega«, a novom crkvenom godinom počeo je izlaziti kao posebni liturgijski mjesečnik. Izdaje ga cistercijski samostan u Stični, a urednik je: O Metod Turnšek S. O. Cist.

Dr Vjekoslav Wagner: »**Put, Istina, Život**« (Propovijedi i predavanja), Zagreb 1938. str. 275. — Otrag 30 godina zaista smo oskudijevali teološkom, asketskom i homiletskom literaturom na svom jeziku. Zadnjih pak godina, naročito iza rata, počelo se je sve intenzivnije raditi i kod nas Hrvata na tom polju. Uz razna dotjerana izdanja u tim strukama imamo dosta odličnih revija da bi se s njima ponosili i veći narodi. Baš ovih dana obdario nas je Msgr. Wagner u Zagrebu svojim propovijedima: »Put, Istina, Život«. Krasne su! Glavna im je karakteristika: kratkoća, jezgrovitost i savremenost. Autor želi da slušatelji, odnosno čitatelji, u njegovim propovijedima nađu sebe i današnjicu, da nađu Boga i pravu sreću na zemlji. Govori o Bogu, vjeri, Crkvi, papi, obitelji, braku, Euharistiji, o socijalnim pitanjima i dr. Služi se, kako sam napominje, izvorima, u glavnom djelima najvećih govornika savremenog katolicizma. — No, treba naglasiti, da se učeni govornik nije istakao kao kakav vješt i marljiv kompilator.

Ne! On zrelo, samostalno, sažeto i logično obrađuje svaku propovijed tako lijepim jezikom, vlastitim a odličnim stilom, govorničkim izražajem, zgodnim primjerima i argumentima, da je postigao sasvim nov, originalan i poseban način, koji osvaja, uvjerava, pobuđuje i potiče na dobro, tako da ga moraš slušati velikim interesom.

Propovijedi su kratke ali sočne, dotjerane, baš zgodne za sadašnje potrebe i zahtjeve modernog društva, naročito za intelektualni svijet. Teško bi se našlo i kod većih naroda jače djelo za sadašnjicu, kojim auktor, kao pravi Kristov svećenik, budi u dušama živ interes i naklonost, da rado slušaju riječ Božju, kako je on to dosad postigao.

Djelo preporučujemo jer je uistinu interesantno i savremeno.

Naručuje se kod auktora — Zagreb — Varšavska 23. Cijena 35 Din.

Razne vijesti

Liturgički koralni tjedni

»Muzika je kraljica i gospodarica svih plemenitih umjetnosti, koja se uzdiže iznad svih i sama leti pred prijestolje svemogućega Boga« ustvrdio je još davno engleski pisac XVI. vijeka, Alfred. Kao kod tamjana lagano se uzvija i uzdiže do prijestolja Svevišnjega, tako da je između ostalih umjetnosti i u službi bogoslužja najvažnija, jer muzika spojena s liturgijom postaje prava molitva. Takva moleća muzika jest Grgursko ili koralno pjevanje. I zato već godine 1884. veliki papa Lav XIII .poziva: »Revertimini ad fontes S. Gregorii« (Povratite se k izvorima sv. Grgura). Njegov poklik prihvatiše i njegovi nasljednici: Pijo X. i sadašnji papa Pijo XI. te u svojim odredbama »Motu proprio« iz god. 1904 Pijo X. u onom god. 1923. Pijo XI. dane su smjernice i udareni čvrsti temelji obnovi liturgijskog, crkvenog pjevanja. Da se i širi krugovi upoznaju sa tim odredbama sv. Stolice i da uvide i shvate ljepotu i uzvišenost moleće muzike, priređuju se po raznim mjestima u Francuskoj, Belgiji, Nizozemskoj i u Švicarskoj posebni litrug. koralni tjedni, na kojima se uz tumačenje papinskih odluka još i praktički učesnici upućuju u pravilno koralno pjevanje.

Liturgijski tjedan u Chorzow-u, Poljska

pod vodstvom o. Ferdinanda Quack održan je koncem prošloga rujna, kojemu je prisustvovalo preko 500 osoba. Svakog dana jutrom je bila zajednička sv. Misa. Tema obrađena na tim sastancima bila je: sv. Misa.

Đački liturgijski tečaj

Liturgijski pokret i kod Slovenaca lijepo napreduje te se nastoji pobuditi smisao za liturgiju osobito kod učeće omladine i kod bogoslovaca. U mjesecu listopadu prošle godine 1938. đačka Marijina kongregacija pri sv. Jožefu u Ljubljani priredila je dvodnevni liturgijski tečaj. Tečaj je lijepo uspio i đaci su pokazali osobito zanimanje za stvar, a nade je da će donijeti i lijepa ploda. Organizator tečaja je bio gimnazijski kateheta Dr Ivan Vrečar. Predavanja su bila: »Ecclesia orans« — moleća Crkva (prior Cistercita O. Eugen Friderer); o izgradnji duhovnog života kod đaka i kako đak iz bogoslužja razvija svoj apostolat predavao je p. Metod Turnšek S. O. Cist. O. Dr Rudolf Patè D. I. je govorio o svećeništvu vjernika, a kaptolski dekan Dr Fr. Kimovec prikazao im je osnovice liturgijskog pjevanja.

Ljubljanski bogoslovi pak su imali svoj »bogoslovski liturg. dan.«

CRKVENI KALENDAR

Nedjelja 15 I: **II. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU.** Ruho zeleno.
Ponedjeljak 16 I: **Sv. Marcel,** papa mučenik. Ruho crveno. Jednost.
Utorak 17 I: **Sv. Antun,** opat. Ruho bijelo. Dvostruko.
Srijeda 18 I: **Stolica sv. Petra u Rimu.** Ruho bijelo. Dvostruko.
Četvrtak 19 I: **Sv. Marije i drug.,** mučenici. Ruho crveno. Poludv.
Petak 20 I: **Sv. Fabijan i Sebastijan,** mučenici. Crveno. Dvostruko.
Subota 21 I: **Sv. Agneza,** djevica i mučenica. Ruho crveno. Dvostr.

Nedjelja 22 I: **III. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU.** Ruho zeleno.
Ponedjeljak 23 I: **Sv. Rajmund de Penafort,** prizn. Bijelo. Jednost.
Utorak 24 I: **Sv. Timotej,** biskup i mučenik. Crveno. Dvostruko.
Srijeda 25 I: **Obraćenje sv. Pavla.** Ruho bijelo. Dvostruko.
Četvrtak 26 I: **Sv. Polikarpo,** biskup i mučenik. Crveno. Dvostruko.
Petak 27 I: **Sv. Ivan Zlatousti,** biskup i crkv. učit. Bijelo. Dvostr.
Subota 28 I: **Sv. Petar Nolasko,** prizn. Ruho bijelo. Dvostruko.

Nedjelja 29 I: **IV. NEDJELJA PO BOGOJAVLJENJU.** Ruho zeleno.
Ponedjeljak 30 I: **Sv. Martina,** djevica i mučenica. Crveno. Jednost.
Utorak 31 I: **Sv. Ivan Bosko,** prizn. Ruho bijelo. Dvostruko.
Srijeda 1 II: **Sv. Ignacije,** biskup i mučenik. Ruho crveno. Dvostr.
Četvrtak 2 II: **SVIJEĆNICA.** Ruho bijelo. Dvostruko II. razreda.
Petak 3 II: **Sv. Blaž,** biskup i mučenik. Ruho crveno. Jednostavno.
Subota 4 II: **Sv. Andrija Korsini,** biskup. Ruho bijelo. Dvostruko.

Nedjelja 5 II: **NEDJELJA SEDAMDESETNICA.** Ruho ljubičasto.
Ponedjeljak 6 II: **Sv. Tito,** biskup. Ruho bijelo. Dvostruko.
Utorak 7 II: **Sv. Romuald,** opat. Ruho bijelo. Dvostruko
Srijeda 8 II: **Sv. Ivan de Matha,** prizn. Ruho bijelo. Dvostruko.
Četvrtak 9 II: **Sv. Ćiril Aleksandr.,** bisk. i crkv. učit. Bijelo. Dvostr.
Petak 10 II: **Sv. Skolastika,** djevica. Ruho bijelo. Dvostruko.
Subota 11 II: **Ukazanje Bl. Dj. Marije u Lurdu.** Bijelo. Dvostruko.

Nedjelja 12 II: **NEDJELJA ŠESDESETNICA.** Ruho ljubičasto.
Ponedjeljak 13 II: **Misa kao u nedjelju Šestdes.** Ljub. Jednostavno.
Utorak 14 II: **Sv. Valentin,** mučenik. Ruho crveno. Jednostavno.
Srijeda 15 II: **Sv. Faustin i Jovito,** mučenici. Crveno. Jednostavno.
Četvrtak 16 II: **Misa kao u nedjelju Šestdeset.** Ljub. Jednostavno.
Petak 17 II: **Misa kao u nedjelju Šestdeset.** Ljubičasto. Jednost.
Subota 18 II: **Spomen Blažene Djevice Marije.** Ruho bijelo. Jednost.

Nedjelja 19 II: **NEDJELJA PEDESETNICA.** Ruho ljubičasto.
Ponedjeljak 20 II: **Misa kao u nedjelju.** Ljubičasto. Jednostavno.
Utorak 21 II: **Misa kao u nedjelju.** Ruho ljubičasto. Jednostavno.
Srijeda 22 II: **Pepelnica.** Ruho ljubičasto. Post i nemrs.
Četvrtak 23 II: **Navečerje sv. Matije ili sv. Petar Damiani.** Ruho ljubičasto ili bijelo.
Petak 24 II: **Sv. Matija,** apostol. Crveno. Dvostruko II. razreda.
Subota 25 II: **Kvatrna subota.** Ljubičasto. Post i nemrs.